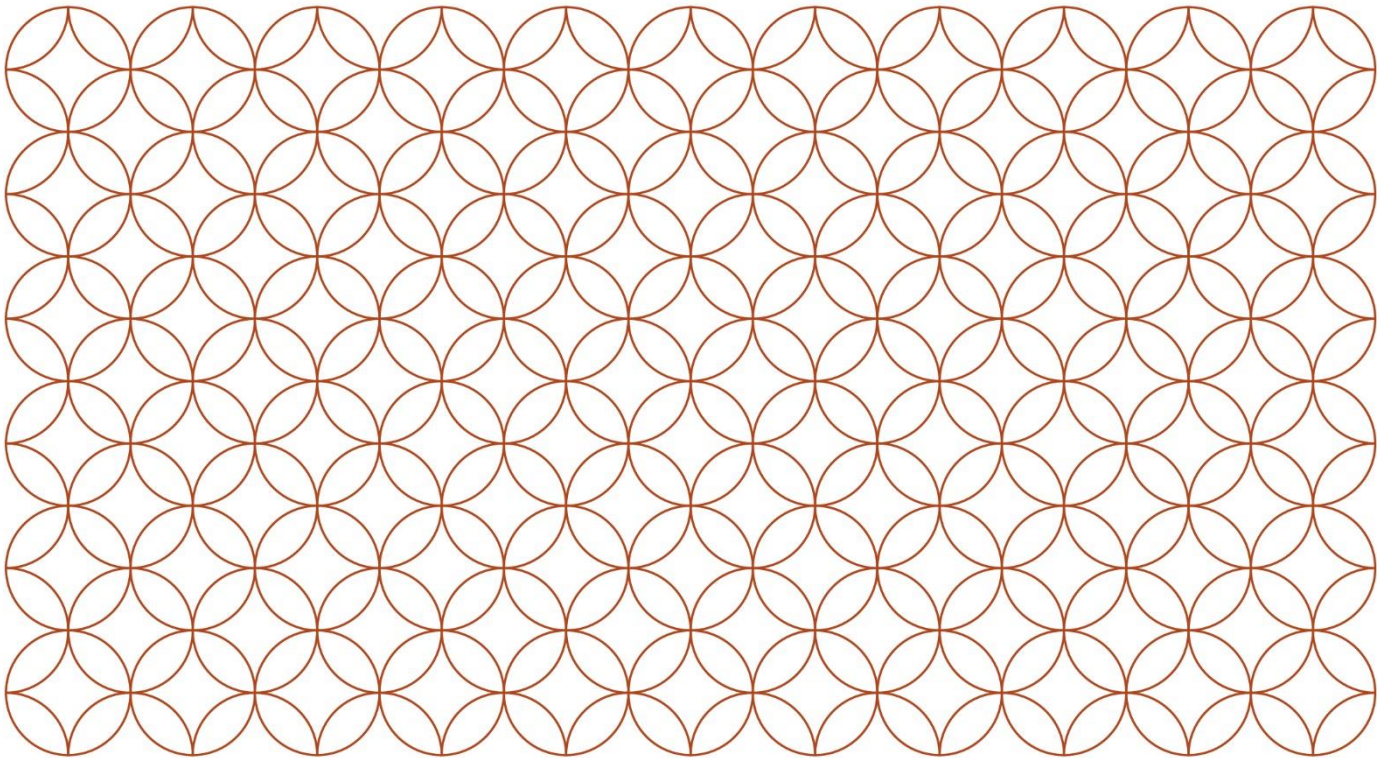

Uppföljning av inledande kartläggning och validering

Delredovisning

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2023-01-23

Diarienummer: 2023:2549

Skolverket, Stockholm 2024

Förord

I denna rapport delredovisar Skolverket ett regeringsuppdrag om att följa upp utvecklingen av kartläggning, validering och kompletterande utbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux).

Rapporten har utarbetats av Linnéa Norrback, Johan Alberth, Frida Berglund och Yasin Kisa på Skolverkets Avdelning för analys.

Solna, 23 januari 2024

Peter Fredriksson
Generaldirektör

Linnéa Norrback
Undervisningsråd

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning.....	6
1.1 Uppdraget och hur vi tar oss an det.....	6
1.2 Statistiken för validering har kvalitetsbrister	6
2. Aktuell statistik över valideringar inom komvux	8
2.1 Mindre än två procent av eleverna har validerat någon kurs.....	8
2.2 Flera kommuner upplever hinder i att öka antalet valideringar	9
2.3 Vanligast att validera yrkeskurser och inom yrkesinriktningen vård och omsorg.....	10
2.4 Nio av tio som validerar prövar också	11
2.5 Det är skillnader i validering mellan olika elevgrupper	12
3. Kommande uppföljning av utvecklingen	14

Sammanfattning

Detta är en delredovisning av Skolverkets uppdrag att följa upp utvecklingen av kartläggning, validering och kompletterande utbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux) efter de lagändringar som i och med propositionen Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande, infördes 2023 i syfte att öka antalet valideringar. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 oktober 2025.

Statistiken för åren 2020–2022 visar att mindre än två procent av eleverna på komvux har validerat någon kurs, även om andelen elever ökat något under åren. Skolverket vill dock peka på att det finns kvalitetsbrister i statistiken över valideringar som gör att den behöver användas och tolkas med vissa förbehåll.

År 2021 inrättades ett statsbidrag för kartläggning och validering. I redovisningen av statsbidraget beskriver flera kommuner hinder i form av brist på resurser och elever som är intresserade av att validera sitt kunnande samt avsaknad av en organisation för valideringsprocessen, för att öka antalet valideringar.

Statistiken visar att det är stor skillnad i valideringsgrad mellan olika inriktningar inom komvux där vård och omsorg har högst andel elever som har validerade kurser. Det är vidare betydligt vanligare att validering genomförs inom en yrkeskurs än inom en teoretisk kurs.

Det finns vidare skillnader i vilken utsträckning olika grupper av elever validerar minst en kurs. Både inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå är det fler kvinnor än män vars kurser valideras. Det är också vanligare att personer födda utomlands validerar kurser i jämförelse med personer födda i Sverige. På gymnasial nivå är det också vanligare att äldre elever genomgår validering. Inom den gymnasiala nivån tenderar elever med högre utbildningsnivå att validera i lägre grad. Ett sådant mönster återfinns inte på den grundläggande nivån.

I den här redovisningen redogör Skolverket också för inriktningen på den kommande uppföljningen som kommer att slutredovisas 2025. Utöver en statistisk analys av valideringar för åren efter lagändringen, 2023-2024, kommer Skolverket att undersöka hur förändringen i skollagen avseende inledande kartläggning och validering tillämpas i kommunerna samt hur kommunerna uppfattar de förtydliganden som gjorts avseende definitionen av validering. Andra frågeställningar som uppföljningen ämnar belysa är relationen mellan validering och provning, vilka hinder kommunerna upplever i att öka antalet valideringar samt om validering med eventuell kompletterande utbildning leder till kortare studietid.

1. Inledning

1.1 Uppdraget och hur vi tar oss an det

Detta är en delredovisning av Skolverkets uppdrag om att följa upp utvecklingen av kartläggning, validering och kompletterande utbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux). Uppdraget gavs till Skolverket i regleringsbrevet för 2022 och ska delredovisas senast den 15 februari 2024 samt slutredovisas senast den 30 oktober 2025. Uppdraget lyder i sin helhet:

Statens skolverk ska utforma stöd till kommunerna för genomförande av inledande kartläggning av presumtiva elevers kunskande och validering inklusive fördjupad kartläggning av kunskande för elever i komvux. Skolverket ska också ge kommunerna stöd när det gäller hur kompletterande utbildning kan genomföras inom komvux. Myndigheten ska även följa upp utvecklingen av kartläggning, validering och kompletterande utbildning. Uppföljningen ska ske på individnivå där så är möjligt och lämpligt. Myndigheten ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om arbetet. Den del av uppdraget som avser stöd till kommunerna ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 februari 2024. Den del av uppdraget som avser uppföljning av utvecklingen av kartläggning, validering och kompletterande utbildning ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 februari 2024 och slutredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 30 oktober 2025.

I den här delredovisningen presenterar vi statistik över validering inom komvux från 2020 till 2022. Statistiken omfattar validering inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå då uppgifter om valideringar enbart samlas in för dessa skolformsdelar. Avslutningsvis beskriver vi vilka frågor som vi har uppmärksammat är av särskilt intresse att följa upp i det vidare arbetet och som kommer att redovisas i slutredovisningen 2025.

1.2 Statistiken för validering har kvalitetsbrister

Skolverket begär uppgifter från huvudmännen om elever och studieresultat två gånger per år. I Skolverkets insamling av uppgifter om kursdeltagare i komvux på grundläggande och gymnasial nivå ingår uppgifter om validering. På grund av kvalitetsbrister i uppgifterna har Skolverket inte klassificerat statistiken som officiell statistik. Utifrån Valideringsdelegationens förslag om att utveckla statistiken för validering genomförde Skolverket under hösten 2022 en kvalitetsbedömning av rapporterade uppgifter om validering. Skolverkets samlade bedömning var att uppgifterna fortfarande inte håller tillräckligt god kvalitet för att kunna utgöra underlag för officiell statistik de närmaste åren.¹ Det fanns framför allt två problem med rapporteringen. För det första rapporterade inte uppgiftslämnarna validering för kurser som sällan valideras. Denna underrapportering bidrar till att antalet valideringar underskattas något i

---

¹ Skolverkets årsredovisning 2022, 21.

statistiken. För det andra visade det sig att den orienteringskurs² som finns inom komvux för att ge tillfälle till validering ofta rymde valideringar inom nationella kurser. Detta kan medföra att antalet genomförda valideringar i nationella kurser underskattas.

Skolverket har under flera år arbetat med att utveckla statistiken i syfte att öka dess kvalitet både gällande hur den rapporteras in och vad som rapporteras. Exempelvis införde Skolverket att huvudmän från och med 2020 behövde rapportera om en hel kurs eller del av kurs hade validerats.³ Dessförinnan var det endast möjligt att ange validering för hela kurser. Från 2024 kommer rapporteringen att utvecklas ytterligare.⁴

Skolverkets bedömning att statistiken har kvalitetsbrister tillsammans med Skolverkets utvecklingsarbete med rapporteringen av validering innebär att statistiken behöver användas och tolkas med vissa förbehåll. Detta gäller framför allt när jämförelser görs mellan olika år avseende antalet genomförda valideringar. En ökning av antalet genomförda valideringar skulle kunna bero på att fler elever har genomgått valideringar, men den skulle också kunna bero på ett förändrat rapporteringsbeteende.

---

² Utöver de nationella kurserna så finns det inom den kommunala vuxenutbildningen även orienteringskurser. 2 kap. 3§ Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

³ SKOLFS 2019:19.

⁴ SKOLFS 2023:125.

2. Aktuell statistik över valideringar inom komvux

2.1 Mindre än två procent av eleverna har validerat någon kurs

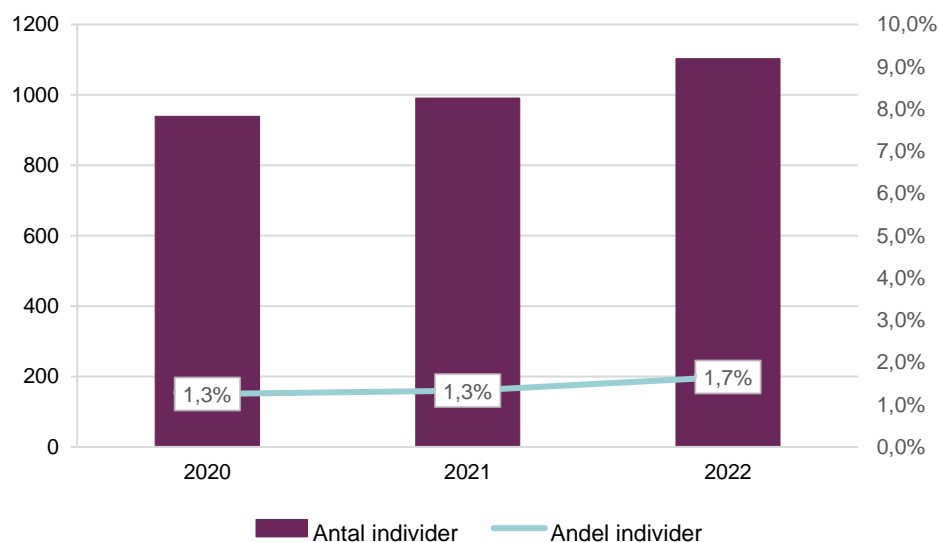
Vid huvudmännens rapportering av antalet kurser med validering kan de rapportera antingen att hela kursen har validerats eller att en del av kursen validerats. Vid rapportering av del av kurs framgår dock inte hur stor del av kursen som validerats, endast att det inte var hela kursen.

I diagram 1 redovisas antalet elever med minst en validerad kurs⁵ inom komvux på grundläggande nivå mellan år 2020 och 2022, oavsett hur stor del av kurserna som validerats. Under dessa år ökar andelen elever som har validerat minst en kurs från 1,3 procent till 1,7 procent.

I diagram 2 redovisas antal elever med minst en validerad kurs inom komvux på gymnasial nivå mellan år 2020 och 2022, oavsett hur stor del av kurserna som har validerats. Under denna period ökar andelen elever med minst en validerad kurs från 1,6 till 1,9 procent.

Mellan år 2020 och 2022 visar alltså statistiken en ökning i antalet valideringar och i andelen valideringar både inom komvux på gymnasial respektive grundläggande nivå. Vi kan inte säga att denna ökning av andelen valideringar är en trend eftersom det är en kort tidsperiod som redovisas.

Diagram 1. Antal och andel elever med minst en validerad kurs inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå 2020–2022, oavsett omfattning på validering.

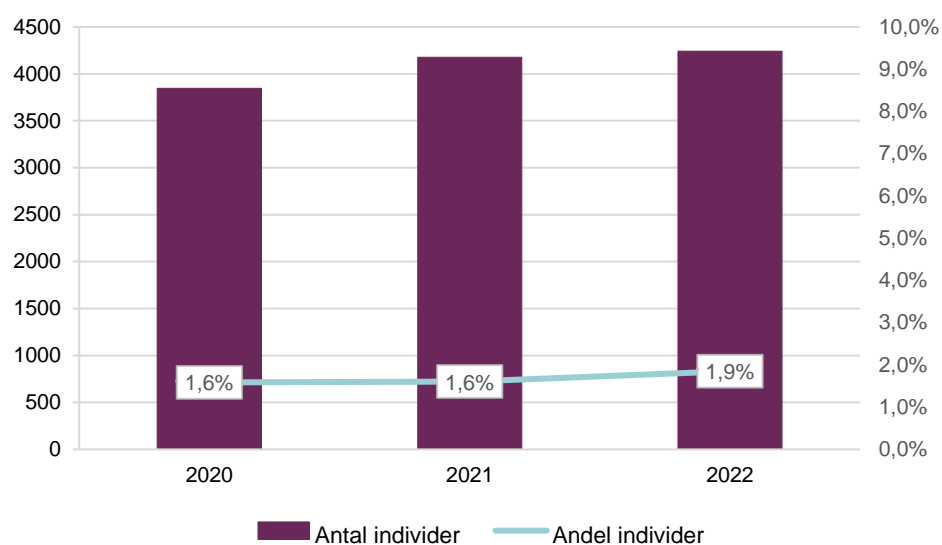

⁵ Orienteringskurs med huvudsakligt syfte att ge tillfälle till validering har i denna sammanställning räknats som en validerad kurs oavsett om den markerats som validerad i statistiken.

Källa: Skolverket.

Diagram 2. Antal och andel elever med minst en validerad kurs inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå 2020–2022, oavsett omfattning på validering.

Källa: Skolverket

2.2 Flera kommuner upplever hinder i att öka antalet valideringar

Skolverket administrerar ett statsbidrag för kartläggning och validering.⁶ Syftet med statsbidraget är att stimulera utvecklandet av kartläggning och validering inom ramen för yrkesutbildning inom komvux för att öka antalet valideringar som genomförs.

Storleken på statsbidraget varierar mellan åren. För år 2022 fanns det 70 miljoner kr att fördela och under 2021 och 2023 fanns det 35 miljoner kr per bidragsår. Under 2022 beviljades drygt 52 miljoner kr. Under 2021 och 2023 beviljades samtliga tillgängliga medel, 35 miljoner kr.

I redovisningen av de medel som kommunerna sökt inom ramen för statsbidraget för kartläggning och validering lämnades uppgifter om vilka hinder som kommunerna har haft för att öka antalet valideringar. 2021 var det 38 procent (10 av 26) av de redovisande samverkansgrupperna bestående av 107 kommuner som redovisade att de har haft hinder. 2022 var det 26 procent (9 av 35) av de redovisande samverkansgrupperna bestående av 146 kommuner som redovisade att de har haft hinder.

Vid kategorisering av de hinder som redovisats framkommer följande tre huvudgrupper som de vanligast förekommande hindren.

1. Brist på resurser inklusive personal.

⁶ Förordningen (2021:744) om statsbidrag för kartläggning och validering inom komvux.

2. Brist på elever som är intresserade av att validera sitt kunnande samt att elever väljer att avsluta valideringsprocessen i förtid.
3. Organisatoriska hinder såsom att det saknas en organisation för valideringsprocessen eller en upparbetad modell för validering samt att det saknas arbetsplatser för att genomföra valideringar.

2.3 Vanligast att validera yrkeskurser och inom yrkesinriktningen vård och omsorg

Den kommunala vuxenutbildningens nationella kurser på gymnasial nivå kan delas in i yrkeskurser och teoretiska kurser. I tabell 1 nedan framgår att det är betydligt vanligare att validering genomförs inom en yrkeskurs än inom en teoretisk kurs. Inom yrkeskurserna sker validering av hela kurser i ungefär samma utsträckning som validering av delar av kurser. I de teoretiska kurserna sker dock valideringen nästan alltid i delar av kurser.

Tabell 1. Kategorisering av valideringar 2022

Kurstyp	Totalt antal lästa kurser	Andel validerade kurser	Andel validerade kurser som validerats helt	Andel validerade kurser som validerats delvis
Yrkeskurser	474 603	0,7 %	56 %	44 %
Teoretiska kurser	333 982	0,2 %	8 %	92 %

Källa: Skolverket.

Regeringen lyfter i propositionen *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande*, som ligger till grund för förändringarna i skollagen, att valideringar knappt alls sker inom andra områden än vårdområdet.⁷ I rapporteringen av valideringar som skett inom ramen för statsbidraget för kartläggning och validering framgår att drygt 80 procent av samtliga elever validerat inom yrkesområdet vård och omsorg. Att valideringar är vanligast inom yrkesområdet vård och omsorg förklaras delvis av att vård och omsorg utgör en stor del av den yrkesinriktade utbildningen inom komvux.

För att fördjupa bilden redovisas i tabell 2 andelen validerade kurser, för respektive inriktning, för elever som läst minst 400 poäng yrkeskurser mot en inriktning motsvarande gymnasieskolans yrkesprogram.⁸ Siffrorna bygger på kategoriseringen av elever i yrkesinriktningar som återfinns i Skolverkets nationella statistik.

Som framgår av tabellen är det stor skillnad i antalet elever som läser de olika yrkesinriktningarna inom komvux. Vård och omsorg som är störst utgör 40 procent av samtliga elever, och barn och fritid som är näst störst utgör 18 procent.

⁷ Prop. 2021/22:123, 8. *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande*.

⁸ Denna indelning ska inte förväxlas med den kommunala vuxenutbildningens yrkespaket. Inom vård och omsorg återfinns exempelvis de två nationella yrkespaketeten *undersköterska* och *vårdbiträde* och inom barn och fritid återfinns fyra olika yrkespaket.

Hotell och turism som är den minsta inriktningen motsvarar mindre än 1 procent av eleverna.

Det är generellt få elever som har validerat minst en kurs, oavsett omfattning, inom de olika yrkesinriktningarna. Det är också en relativt stor skillnad mellan olika inriktningar där vård och omsorg är den som har högst andel elever som har validerat minst en kurs (1,3 procent). För barn och fritid är andelen 1,0 procent och för industriteknik är andelen 0,9 procent. Andelen valideringar är 1,2 procent inom hotell och turism, men dessa siffror är osäkra eftersom få elever läser denna inriktning. Inom övriga inriktningar är andelen elever som validerar lägre.

Tabell 2. Andel elever som under 2022 har studerat minst 400 poäng yrkeskurser mot en inriktning motsvarande gymnasieskolans yrkesprogram och validerat minst en kurs.

Rubrik	Samtliga elever	Andel elever som validerat minst en kurs
Vård och omsorg	17 745	1,3%
Hotell och turism	172	1,2%
Barn och fritid	8 153	1,0%
Industriteknik	1 793	0,9%
Fordon och transport	2 477	0,6%
Försäljning och service	995	0,4%
Naturbruk	753	0,4%
Bygg och anläggning	1 905	0,4%
Restaurang och livsmedel	2 036	0,3%
El och energi	2 549	0,3%
Hantverk	1 436	0,1%
VVS och fastighet	1 086	0,1%

Källa: Skolverket

2.4 Nio av tio som validerar prövar också

I de uppgifter som huvudmän rapporterar in om validerade kurser framgår att över 90 procent av de kurser som validerats under 2021 och 2022 också har prövats. Vi har i dagsläget ingen förklaring till varför siffrorna skiljer sig så mycket för 2020. Att nästan samtliga av de kurser som valideras också prövas skulle kunna förklaras av att det krävs en prövning för att en elev ska kunna få ett betyg efter en validering. Att elever väljer att genomgå en prövning efter en validering ligger i linje med Valideringsdelegationens⁹ bedömning att arbetsgivare rimligtvis efterfrågar betyg snarare än intyg på en kurs samt att ett betyg efter validering

⁹ SOU 2019:69, 329. Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

säkerställer valideringens legitimitet eftersom det tydliggör att kunskaperna i båda fallen har bedömts utifrån samma kunskapsmål och kunskapskrav.

Tabell 3. Andel kurser exklusive orienteringskurser på gymnasial nivå som validerats och prövats 2022.

År	Antal kurser som validerats helt	Antal kurser som validerats delvis	Andel helt validerade kurser som prövats	Andel delvis validerade kurser som prövats
2020	1 612	2 800	61,2 %	13,5 %
2021	1 601	3 129	95,8 %	21,6 %
2022	1 910	2 016	91,6 %	29,7 %

2.5 Det är skillnader i validering mellan olika elevgrupper

Utifrån kön, födelseland, ålder och utbildningsnivå ger vi här en bild av vem som genomgår validering inom komvux. I tabell 4 på nästa sida visas andelen elever inom respektive grupp som har genomfört minst en validering. Både inom komvux på grundläggande samt gymnasial nivå är det fler kvinnor än män som validerar. Det är också vanligare att personer födda utomlands validerar i jämförelse med personer födda i Sverige. Det gäller för både grundläggande och gymnasial nivå.

Andelen elever som validerar i olika åldersgrupper skiljer sig mellan den grundläggande och den gymnasiala nivån. Medan skillnaden mellan åldrarna inte visar något tydligt mönster på den grundläggande nivån framstår det som att validering på gymnasial nivå blir vanligare ju äldre eleven är. Inom den gymnasiala nivån tenderar elever med högre utbildningsnivå att validera i lägre grad. Ett sådant mönster återfinns inte på den grundläggande nivån.

Tabell 4. Andel elever som validerat minst en kurs inom vuxenutbildning på grundläggande respektive gymnasial nivå, år 2022.

	Grundläggande nivå		Gymnasial nivå	
	Samtliga elever	Andel elever med minst en validering	Samtliga elever	Andel elever med minst en validering
Samtliga	66 616	1,7	229 247	1,9
Kön				
<i>Kvinnor</i>	44 208	1,7	143 699	2
<i>Män</i>	22 408	1,5	85 548	1,7
Födelseland				
<i>Födda i Sverige</i>	3 662	1,3	121 399	1,7
<i>Födda utomlands</i>	62 954	1,7	107 848	2
Ålder				
<i>0–19 år</i>	389	2,3	7 394	0,6
<i>20–24 år</i>	9 563	1,8	68 988	1,5
<i>25–29 år</i>	11 519	2	45 546	1,8
<i>30–34 år</i>	13 591	1,6	36 879	1,8
<i>35–39 år</i>	12 310	1,5	26 981	2,1
<i>40–44 år</i>	8 762	1,7	18 315	2,2
<i>45–49 år</i>	5 370	1,4	11 813	2,5
<i>50–54 år</i>	3 005	1,3	7 452	2,8
<i>55– år</i>	2 107	1,3	5 879	3,3
Utbildningsnivå				
<i>Förgymnasial</i>	17 240	1,7	26 208	2,6
<i>Gymnasial, högst 2 år</i>	13 473	1,3	40 854	2,2
<i>Gymnasial, 3 år eller längre</i>	7 558	1,3	108 565	1,6
<i>Eftergymnasial</i>	24 278	2	49 453	1,7
<i>Uppgift saknas</i>	4 067	1,3	4 167	2,1

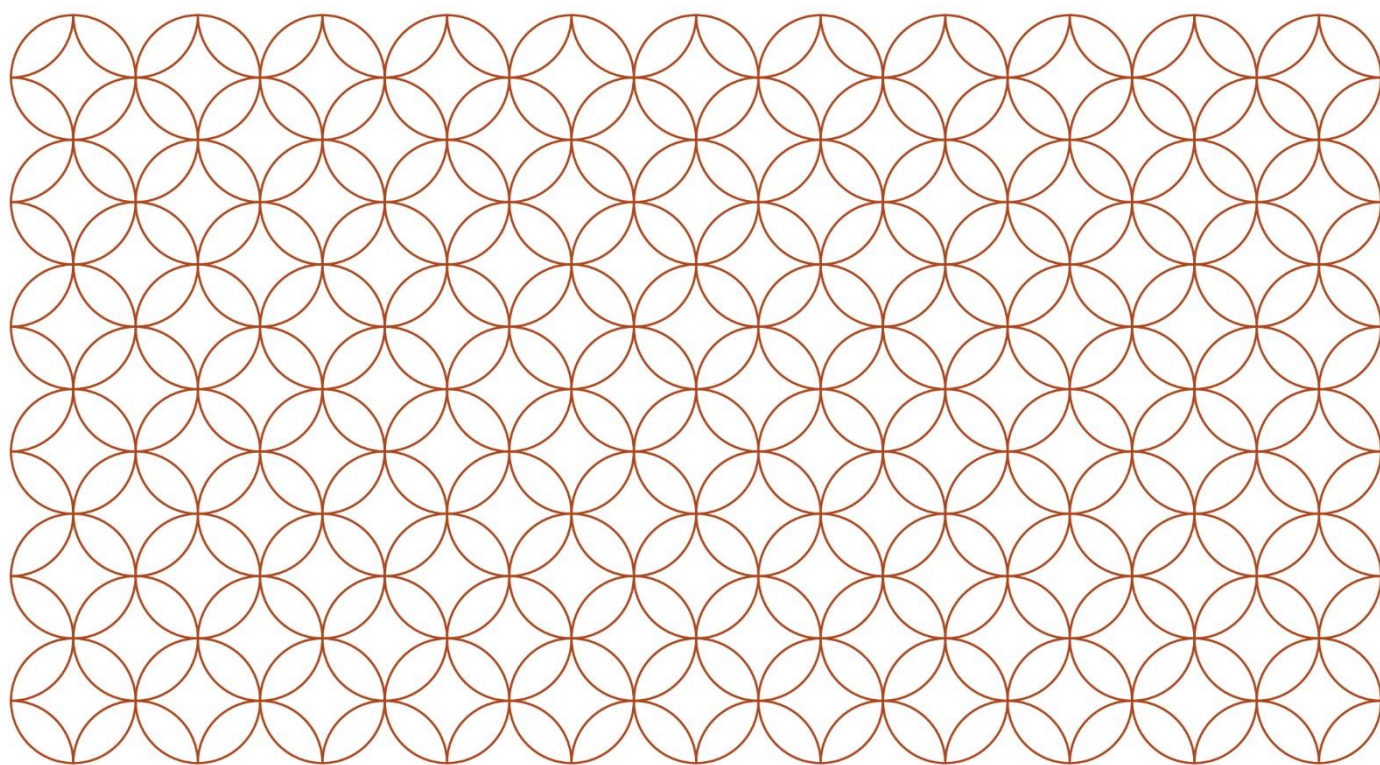
Källa: Skolverket.

3. Kommande uppföljning av utvecklingen

I denna delredovisning har vi presenterat statistik över valideringar för åren 2020 till 2022. I vårt kommande arbete kommer vi att fördjupa analysen samt i slutredovisningen även komplettera bilden med statistik även för åren efter lagändringen, 2023 och 2024.

Vi kommer också att undersöka hur förändringen i skollagen avseende inledande kartläggning och validering tillämpas i kommunerna. Vi kommer att undersöka hur kommunerna uppfattar de förtydliganden som gjorts avseende definitionen av validering. I samband med detta kommer vi att beröra frågan om relationen mellan validering och prövning. Vi kommer också att undersöka vilka hinder kommunerna upplever i att öka antalet valideringar. Detta för att komplettera och fördjupa den bild som framkommer i redovisningen av statsbidraget för kartläggning och validering.

I vårt arbete med att följa upp utvecklingen av den kompletterande utbildningen kommer vi att titta närmare på hur stor del den utgör av elevens samlade utbildning och på vilket sätt den organiseras. Vi kommer också att undersöka om validering med eventuell kompletterande utbildning leder till kortare studietid.

Skolverket

www.skolverket.se